

Najkrajšie mestské prechádzky

40 prechádzok

po Slovensku

Najkrajšie mestské prechádzky

Ján Lacika

Zostavil: Daniel Kollár

Najkrajšie mestské prechádzky

1. vydanie, 2017

© Autor textu: Ján Lacika

Zodpovedný redaktor a editor: Daniel Kollár

Jazyková úprava: Matúš Mészáros

© Fotografie: Ján Lacika

Fotografia na obálke: Kremnica (Ján Lacika)

Úprava fotografií: Marianna Lázníčková

Mapky: Ján Lacika

© Dizajn a typografia: Zuzana Kollárová

Tlač: impression world, spol. s r. o., Prešov

Akékoľvek, hoci aj čiastočné použitie diela je dovolené len s písomným súhlasom vydavateľstva DAJAMA.

© RNDr. Daniel Kollár – DAJAMA

Ľubľanská 2, 831 02 Bratislava

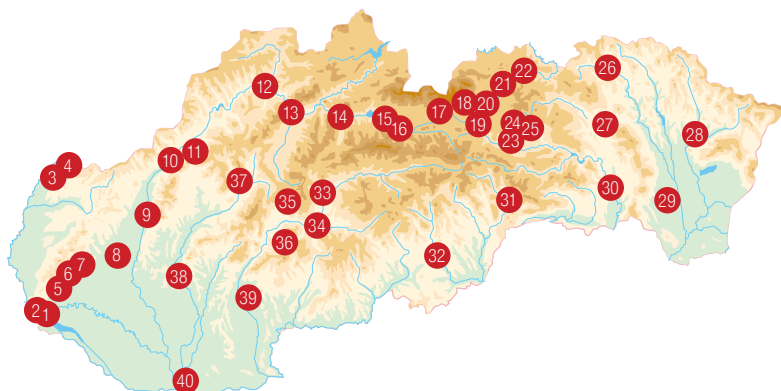
tel.: +421 (2) 446 317 02, info@dajama.sk, www.dajama.sk

Vydalo vydavateľstvo DAJAMA v roku 2016 ako svoju 278. publikáciu.

ISBN 978-80-8136-068-8

Obsah

1. Prechádzka po stredovekej Bratislave	7	21. Prechádzka po Podolínci	103
2. Prechádzka okolo stredovekej Bratislavy	15	22. Prechádzka po Starej Ľubovni	107
3. Prechádzka po Holíči	21	23. Prechádzka po Spišskej Novej Vsi	111
4. Prechádzka po Skalici	25	24. Prechádzka po Levoči	115
5. Prechádzka po Svätom Jure	29	25. Prechádzka po Spišskom Podhradí	121
6. Prechádzka po Pezinku	33	26. Prechádzka po Bardejove	125
7. Prechádzka po Modre	37	27. Prechádzka po Prešove	131
8. Prechádzka po Trnave	41	28. Prechádzka po Humennom	137
9. Prechádzka po Piešťanoch	47	29. Prechádzka po Trebišove	141
10. Prechádzka po Trenčíne	51	30. Prechádzka po Košiciach	145
11. Prechádzka po Trenčianskych Tepliciach	57	31. Prechádzka po Rožňave	153
12. Prechádzka po Žiline	61	32. Prechádzka po Rimavskej Sobote	157
13. Prechádzka po Martine	67	33. Prechádzka po Banskej Bystrici	161
14. Prechádzka po Ružomberku	73	34. Prechádzka po Zvolene	167
15. Prechádzka po Liptovskom Mikuláši	77	35. Prechádzka po Kremnici	173
16. Prechádzka po Liptovskom Hrádku	81	36. Prechádzka po Banskej Štiavnici	179
17. Prechádzka po Smokovcoch	85	37. Prechádzka po Bojniciach	185
18. Prechádzka po Tatranskej Lomnici	89	38. Prechádzka po Nitre	189
19. Prechádzka po Poprade	93	39. Prechádzka po Leviciach	195
20. Prechádzka po Kežmarku	99	40. Prechádzka po Komárne	199

Najkrajšie mestské prechádzky

Publikácia, ktorú práve držíte v rukách, je o fenoméne, ktorý by sa dal nazvať aj ako mestská turistika. Nie, nemáme na mysli obvyklé trávenie času v urbanizovanom prostredí, presúvanie sa po uliciach a námestiach medzi obchodmi, kaviarňami a zábavnými podnikmi. Teraz nám ide o ušľachtilé pešie poznávanie kultúrnych a historických hodnôt slovenských miest.

Táto knižka nemá ambície byť podrobným turistickým sprievodcom, pretože na detailnejšie predstavenie pamätihodností slovenských miest nemá publikácia tohto formátu dostatok miesta. Koncipovali sme ju tak, aby čitateľom poslúžila ako stručný návod, ako by sa v rámci jednej prechádzky dalo prejsť najzaujímavejšími mestami na Slovensku a urobiť si o nich základný obraz. Vychádzajúc z dlhoročných osobných skúseností autora, sme navrhli 40 peších trás, ktoré optimálnym spôsobom prepájajú najzaujímavejšie miesta

a zákutia 39 slovenských miest. Každá z týchto trás je akousi prípravou pred hlbším poznávaním daného mesta, prvotným oboznámením sa s pamiatkami, ktorým by sme pri ďalších návštevách mohli venovať viac pozornosti.

V knihe nezabúdame ani na pamätihodnosti, ktoré sa z rôznych príčin nevmetili do navrhovanej trasy prechádzky, a upozorňujeme na ne v osobitných rámkoch. Súčasťou každej trasy je aj tzv. minikalendár kultúrnych podujatí v danom meste, ktoré by mohli ovplyvniť výber termínu jeho návštevy. Je na každom čitateľovi, či si prípadnú turistickú prechádzku mestom obohatí o zážitky z festivalov, koncertov, výstav, zo slávností či z iných kultúrnych, spoločenských a športových podujatí. Či sa do Modry vyberie počas vinobrania, Bratislavu navštívi, keď žije korunovačnými slávnosťami, do Košíc sa pozrie, keď sa nad mestom vznášajú balóny populárnej balónovej

fiesty, a do Trnavy či Spišskej Novej Vsi zavíta počas tradičného trhu alebo jarmoku... Možno sa však medzi čitateľmi nájdú aj takí, ktorí by si chceli mesto pozrieť v pokojnej atmosfére všedných dní, a náš kultúrny minikalendár im, naopak, napovie, kedy im nehrozí nežiaduce splynutie s početným davom účastníkov nejakej slávnosti či festivalu. Do krátkej kultúrnej pozvánky sme neuviedli podujatia s celoslovenským dosahom, ako je napríklad Noc múzeí a galérií či Noc kostolov. Takmer v každom meste majú svoje kultúrne letá, fašiangové, veľkonočné a vianočné akcie.

Vždy sa nájdú ľudia, ktorým v našom výbere bude chýbať ich domovské alebo obľúbené mesto. Určite by sme napočítali aspoň desiatku slovenských miest, v ktorých by sa hodnotná mestská turistika dala pestovať. Tesne pod čiarou zostali napr. Dunajská Streda, Nové Zámky, Hlohovec, Topoľčany, Krupina, Lučenec, Brezno, Sabínov, Dolný Kubín, Gelnica či Michalovce. Niektoré menšie mestá majú tiež hodnotné kultúrne a historické pamiatky, ktoré sú však

koncentrované na takom malom priestore, že sa medzi nimi nedá vytýčiť plnohodnotná prechádzková trasa. Také sú napr. Stupava, Bytča, Modrý Kameň, Tvrdosín, Fiľakovo, Revúca, Stropkov či Medzev. Žiaľ, máme na Slovensku skupinu miest, ktoré pre neuváženu socialistickú prestavbu stratili svoju historickú tvár a takpovediac zovšedneli. Týka sa to napr. Myjavy a Malaciek. Zvláštnou kategóriou sú nové slovenské mestá postavené z historického hľadiska „len“ nedávno na zelenej lúke. Nová Dubnica, Partizánske a Svit tak môžu zaujať niektorých nadšencov pre modernú architektúru.

Navrhované trasy možno charakterizovať aj ako všeobecné, bez špecifického zamerania. Chcú predstaviť všetko, čo v tom-ktorom meste stojí za pozornosť. K prehliadkam niektorých miest sa však dá pristúpiť aj tematicky. S užšie stanoveným okruhom záujmu sa dá chodiť po Štúrovej Modre, modernej architektúre Žiliny, sakrálnych pamiatkach Trnavy či bratislavských mestských palácoch.

Väčšina prechádzok sa začína na železničnej alebo autobusovej stanici. Chceme tým vyjadriť podporu prostriedkom hromadnej dopravy šetrnejšej k životnému prostrediu. Prechádzku však môžeme začať aj po trase napr. na mieste, kde vstúpime do historického centra mesta s najväčšou hustotou pamiatok a zaujímavostí. Trasu možno absolvovať aj čiastočne alebo v opačnom smere s tým, že sme základnú trasu navrhovali tak, aby na nej mali fotografi čo najlepšie svetlo. Každá zo 40 navrhovaných trás sa dá absolvovať aj za menej ako poldeň a počíta s tým, že sa aj zdržíme v niektorom múzeu či galérii.

Podme sa teda spoločne oddávať ušľachtilej aktivite, ktorú nazývame mestskou turistikou. V malebných a príťažlivých slovenských mestách a mestečkách na ňu nachádzame výborné podmienky.

Prechádzka po stredovekej Bratislave

Prvá z dvoch bratislavských prechádzok nám predstaví historické centrum slovenskej metropoly, ktoré v stredoveku vytýčil prstenec mestských hradieb. Na trase vedúcej malebnými ulicami a námestiami postupne objavíme veľké množstvo kostolov a kláštorov, ako aj elegantných mestských palácov, ktoré pamätajú ešte zlaté časy panovania Márie Terézie.

Bratislavské dominanty z radničnej veže

Do historického centra Bratislavy vstúpime, ako do nej kedysi prichádzali dávni pocestní – cez Michalskú bránu. Z **Hurbanovho námestia (1)** prejdeme po kamenom Moste sv. Michala a vojdeme do podchodu niekdajšieho barbakánu. Za rohom zalomenej uličky je vchod do Farmaceutického múzea, zriadeného na mieste historickej lekárne U červeného raka. Vedľajšou bránou sa vchádza do letnej čítárne U červeného raka, umiestnenej na dne bývalej mestskej priekopy. V podchode **Michalskej veže (2)** si na dlažbe symbolického nultého kilometra môžeme všimnúť, ako

ďaleko a ktorým smerom leží od Bratislavy 29 svetových metropol. Za podchodom vľavo nájdeme vstup do veže, ktorá nám okrem prehliadky expozície historických zbraní ponúka výhľad z odchode na mesto.

Na Michalskej ulici je viacero zaujímavých pamätihodností. V pravom domovom rade stojí renesančná **Segnerova kúria (3)**, v ktorej sa v roku 1704 narodil vynálezca Johann Andreas Segner. Za klasicistickou fasádou úzkeho domu v ľavom rade sa skrýva gotická **Kaplnka sv. Kataríny (4)**. Najrozmernejšou stavbou Michalskej ulice je **Palác Uhorskej kráľovskej komory (5)**.

Michalská ulica a Michalská veža

Pôvodné sídlo najvyššej finančnej inštitúcie Uhorska, ako aj susedný Palác Leopolda de Pauli dnes patria Univerzítnej knižnici. Do komplexu moderného kultúrneho centra patrí záhrada s hudobným pavilónom pomenovaným po Franzovi Lisztovi, ktorý tu v roku 1820 koncertoval ako deväťročný malý gényus, čím sa začala jeho hviezdna kariéra.

Ventúrsku ulicu, ktorá nižšie nadväzuje na Michalskú ulicu, takisto krášlia stredoveké domy aj šľachtické mestské paláce. Svoje honosné sídlo si tu postavili Zichyovci, Pálffyovci aj Erdődyovci – **Zichyho palác (6)**, **Pálffyho palác (7)** a **Erdődyho palác (9)**. V dvojici **stredovekých domov (8)** v západnom rade v 15. storočí sídlila Univerzita Istropolitana, prvá vysoká škola na území Slovenska, ktorú v roku 1465 založil kráľ Matej Korvín. V rozšírení dolnej časti Ventúrskej ulice, ktorá svojím tvarom kopíruje miesto stredovekého trhoviska fungujúceho v blízkosti dunajského brodu, odbočíme vpravo na Panskú

ulicu, kde nájdeme ďalšie dva mestské paláce. Prvá, subtilnejšia stavba – **Keglevichov palác (10)**, patrí la Keglevichovcom, ktorí tu v roku 1796 hostili Ludwiga van Beethovena. Druhý, **Csákyho palác (11)** je svojou neskorobarokovou fasádou obrátený do Rudnayovho námestia. V strede parčíka na námestí stojí Pamätník Antona Bernoláka a pri

Kostol klarisiek

Roh Ventúrskej (vľavo) a Panskej ulice (vpravo)

kamennom múriku sú v tieni zelene skryté busty Geogra Rafaela Donnera (vľavo) a Franza Liszta (vpravo).

Dominantou Rudnayovho námestia je **Dóm sv. Martina (12)**. Je najväčším kostolom v meste a katedrálным chrámom bratislavského arcibiskupa. Nepoužívaný vchod zo strany námestia od roku 1510 chráni južná predsieň. Jej architektonické poňatie je chápané ako predel stredovekého a novovekého umenia v Bratislave a na Slovensku (vnútorný portál je gotický, zatiaľ čo na vonkajšom portáli sú badateľné prvky rodiacej sa renesancie). Súčasný vchod do chrámu sa nachádza na opačnej strane. Napriek barokovej prestavbe a následnej masívnej regotizácii sa v interiéri dómu zachovalo mnoho pôvodných architektonických prvkov. Najmarkantnejším príkladom je jedinečná gotická klenba chrámového trojlodia. V gotickom presbytériu je umiestnená tabuľa s menami uhorských panovníkov, ktorých korunovali v tomto kostole v rokoch

1563 až 1830. História korunovačného kostola zdôrazňuje pozlátená replika uhorskej kráľovskej koruny na vrchole chrámovej veže. Z barokovej prestavby dómu sa v interiéri zachovalo súsošie sv. Martina od Geogra Rafaela Donnera. Pôvodne bolo súčasťou hlavného oltára, dnes stojí v južnej lodi. Majstrovstvo veľkého rakúskeho sochára môžeme

Interiér Kaplnky sv. Jána Almužníka

Kapitulska ulica

obdivovať aj v barokovej Kaplnke sv. Jána Almužníka, postavenej v roku 1723 na dôstojné uloženie telesných pozostatkov cyperského svätca. Prehliadka dómu zahŕňa aj vstup do podzemných krypt a priestorov klenotnice s hodnotnou zbierkou historických liturgických predmetov.

Kapitulska ulica (13) bola už od stredoveku cirkevnou ulicou, ktorú obývali kňazi, študenti teológie a cirkevní hodnostári. Dodnes je oázou pokoja kontrastujúceho s pulzujúcim životom bratislavského korza a aj v súčasnosti vlastní väčšinu historických budov ulice rímskokatolícka cirkev. V Prepoštskom paláci a v protiľahlej budove jezuitského kolégia sídli Bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského (ako seminár kňazov sa v minulosti využívala aj budova Collegium Emericanum). Odbočkou do Farskej ulice sa dostaneme k tzv. **kostolu klarisiek (14)**, zasvätenému Povýšeniu svätého Kríža, s peknou štíhlou gotickou vežičkou odvážne postavenou

na múre chrámovej lode. Výborná akustika chrámoveho interiéru sa využíva dnes na koncerty. Ku kostolu prilieha aj renesančná budova kláštora s náročným vchodom.

Podchodom cez budovu Univerzitnej knižnice sa dostaneme na Sedlársku ulicu, vedúcu na Hlavné námestie. Historické priestranstvo

Kaplnka sv. Jána Almužníka

Maximiliánova fontána na Hlavnom námestí

s približne štvorcovým pôdorysom bolo odpradávná centrom diaľnia v meste a takým zostalo až do dnešných čias. Každá z budov námestia je čímsi zaujímavá a z pohľadu od **Maximiliánovej fontány (15)** v strede námestia si ich postupne predstavíme. V smere hodinových ručičiek postupne vidíme Kutscherfeldov palác, Miestodržiteľský palác, Starú radnicu, dom s vežou (dom č. 2), meštiansky dom, Jeszenákov palác, secesy dom (dom č. 5), Palugyayov palác a Zelený dom. Najväčšiu pozornosť si zaslúži komplex historických budov **Starej radnice (16)**, v ktorej sú zbierky Múzea mesta Bratislavy venované dejinám mesta. V susednom Apponyho paláci nájdeme expozíciu o vinohradníctve a historických interiéroch. Nevynechajme ani famózný výhľad z ochodze radničnej veže.

Vedľajšie Františkánske námestie je tichším a komornejším susedom Hlavného námestia. Vedľa radnice stojí tzv. **jezuitský kostol (17)**, zasvätený Najsvätejšiemu Spasiteľovi, ktorý si v 17. storočí postavili bratislavskí evanjelici. Pred

vchodom do chrámu sa týči jeden z najstarších mariánskych stĺpov v Uhorsku. Za barokovou fasádou tzv. **františkánskeho kostola (18)**, zasväteného Zvestovaniu Panny Márie, v hornej časti námestia sa skrýva zase najstarší bratislavský chrám vysvätený už v roku 1297. Prehliadka kostola zahŕňa viaceré kaplnky, z ktorých zvlášť cenná je najmä gotická Kaplnka sv. Jána evanjelistu. V príhľadom františkánskom kláštore sa v roku 1526 voľbou Ferdinanda za uhorského kráľa začala takmer štyristoročná vláda Habsburgovcov v Uhorsku. Oproti františkánskeму kostolu stojí **Mirbachov palác (19)**, rokoková ozdoba mesta, v ktorej sú umiestnené cenné umelecké zbierky Galérie mesta Bratislavy.

Františkánskou a Uršulínskou ulicou sa dostaneme ďalej na Primaciálne námestie. Jeho dominantou je **Primaciálny palác (20)** postavený v roku 1781 pre prímasa, najvyššieho cirkevného hodnostára v Uhorsku, ktorým bol vtedy arcibiskup Jozef Batthyány. Dnes ho využíva Magistrát mesta Bratislavy, avšak verejnosť si môže v rámci

Kaplnka sv. Jána evanjelistu

jeho prehliadky pozrieť slávne bratislavské tapisérie, Zrkadlovú sieň a Kaplnku sv. Ladislava. Nádvorie paláca spájajú priechody s dvomi nádvořiami budov s východmi na Laurinskú ulicu. My sa však vrátíme na Primaciálne námestie, aby sme navštívili na neďalekej Klobučnickej ulici **Hummelov dom (21)** s expozíciou o slávnom bratislavskom rodákovi, žiakovi zná-

meho skladateľa Wolfganga Amadea Mozarta.

Za rohom na Nedbalovej ulici odporúčame navštíviť **Galériu Nedbalova (22)** s mimoriadne hodnotnou umeleckou zbierkou slovenského moderného výtvarného umenia. Nedbalova ulica ústi na Laurinskú ulicu pomenovanú po zaniknutej mestskej bráne. Polohu brány ukazuje symbolická mreža s mestským

Primaciálny palác

erbom visiaca nad ulicou pred budovou **Mestského divadla P. O. Hviezdoslava (23)**. Laurinská a na ňu nadväzujúca Panská ulica ponúkajú skvelú príležitosť porovnávať architektúru bratislavských mestských palácov. Od východu na západ postupne mŕňame **Palác Schutzovcov (24)** a **Palác Moteckých (25)**, na Panskej ulici

vedľa seba stoja **Balassov palác (26)** či **Esterházyho palác (27)**. **Pálffyho palác (28)** si môžeme prezrieť aj zvnútra, pretože sú v ňom umelecké a historické zbierky Galérie mesta Bratislavy. Prvá bratislavská prechádzka sa končí na Hviezdoslavovom námestí, na ktoré sa dostaneme po odbočení na Strakovú ulicu.

Tematické prechádzky

Bohatstvo a rozmanitosť bratislavských pamätihodností umožňuje laďiť prechádzky po historickom centre Bratislavy podľa vybranej témy. Môžeme sa zamerať napríklad na sakrálne pamiatky, mestské paláce, mestské opevnenie, expozície mestského múzea a galérie a zaujímavá môže byť prechádzka hudobnou históriou Bratislavy po miestach spätých s osobnosťami, ako sú Mozart, Beethoven, Liszt, Brahms, Hummel či Bartók.

Podujatia

Bratislava pre všetkých – kultúrne podujatia s dňom otvorených dverí samosprávy a voľným vstupom do mestských múzeí a galérií (apríl)

Korunovačné slávnosti – historická slávnosť (jún)

Kultúrne leto – letný cyklus kultúrnych podujatí (leto)

Kapitulske dvory – sprístupnenie historických budov na Kapitulskej ulici (máj, september)

Vianočné trhy – nákupné a gastronomické podujatie (november – december)

Prechádzka okolo stredovekej Bratislavy

Druhá bratislavská prehliadka nám predstaví najhodnotnejšie pamätihodnosti, ktoré vyrástli okolo historického centra mesta, a zároveň nás zavedie na Bratislavský hrad, kde sa začala písať dlhá a slávna história mesta.

Pamätník SNP a Kostol s kláštorom milosrdných bratov na Námestí SNP

Druhú bratislavskú prechádzku začneme na Námestí slobody. Východiskovým bodom je rozľahlé priestranstvo, ktoré je z troch strán obštvané modernými budovami a iba severnú stranu námestia ohraňuje historická stavba bývalého **Letného arcibiskupského paláca (1)**, dnes sídlo Úradu vlády Slovenskej republiky. Ponad tzv. poštový palác na severovýchodnej strane námestia vyčnieva výšková budova Národnej banky Slovenska a vedľa najvyššej budovy na Slovensku stojí budova Slovenského rozhlasu s tvarom obrátenej pyramídy.

Po Kollárovom námestí a Obchodnej ulici s pitoresknou zástavbou, v ktorej má každý dom iný tvar a inú farbu fasády, sa dostaneme

na Poštovú ulicu. Odbočíme doľava a po pešej zóne sa presunieme na Námestie SNP, sformované na mieste voľného priestranstva pred mestskými hradbami. Využívalo sa ako trhovisko, ale občas sa zaplnilo aj účastníkmi zvláštnych udalostí, akým boli korunovačné ceremónie a politické zhromaždenia. Najstaršou budovou námestia je **Kostol a kláštor milosrdných bratov (2)** z 18. storočia, zvyšná zástavba pochádza z 20. storočia. Dolnej časti námestia dominuje prvý bratislavský „mrakodrap“, Bratislavčanmi nazývaný **Manderlák (3)**.

Na Kamenné námestie pred Manderlákom ústia tri ulice. Na Špitálskej ulici stoja blízko seba dva kostoly. Blížšie nájdeme